

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 51

21. prosinca 2006.

cijena 80 Ft

Komentar

Recept za novu godinu

Eto, opet je stigao Božić, blagdan rođenja malog Isusa. Rođenje djeteta u obitelji uvijek je izvor veselja, događaj i zbivanje koje roditelje ispunjava ljubavlju. Božić nosi izrazit značaj dječje radosti. Svaki Božić opominje nas da obitelj nije samo skupina muškaraca, žena i djece koji su prisiljeni živjeti pod istim krovom, već da je to zajednica u kojoj svaki član pronalazi mir, sigurnost i razumijevanje, što je kod djece od izrazite važnosti. Naravno, rođenje djeteta izvor je i briga i teških kušnja koje dodatno usložnjavaju život. Odgajati dijete nije lako, vrlo je složen zadatak, jer osim toga da ga opskrbito raznim potrepnostima, hranom, odjećom itd., trebamo mu dati i takvu duhovnu hranu koja će ga voditi kroz cijeli život, pomoći mu da pronađe svoje mjesto u svijetu, da pronalazi svoju sreću. Nekada o tome nisu razmišljali roditelji, sve je išlo prirodnim putem, nisu osvješćivali svoju djecu o raznim životnim poteškoćama, djeca su se snašla sama u raznim situacijama i rješavala ih na svoj način. Danas je to drukčije, pokušamo ih već unaprijed pripremiti na dolazeće probleme, a možda ih time i preplašimo, unaprijed govorimo o negativnostima, o problemima života odraslih. Vjerujem da mnogi od roditelja izgovaraju rečenice «Uči jer ništa neće biti od tebe», «Vidjet ćeš kada ćeš morati svaki dan raditi» i drugo. Zar nam je svakodnevnica tako loša? Zar tako malo dobrih stvari imamo u životu? Razmislimo, možda i nije tako. Nedavno sam dobila e-mail poruku s kratkim filmom na kojem su uspoređene fotografije iz života ljudi i djece iz naprednih i zaostalih zemalja. Na jednoj fotografiji netko mora držati dijete, jer je predebeo, a na drugoj dijete gladije i tijelo mu je kost i koža, te još druge zastrašujuće fotografije. Možda su se neki od naših čitatelja sreli s tom porukom. Razmislimo malo, nije li nam dobro? Greška je samo u shvaćanju stvari, možda trebamo malo više optimizma jer on nam pridonosi osjećaju sreće i zadovoljstva u ljudskom životu. Većina ljudi misli da im se dobre stvari događaju slučajno i ne vide svoj udio u tome. Optimisti uviđaju vezu između dobrih stvari koje im se događaju i vlastitog ponašanja. Zahvaljujući takvom uvidu, svi možemo naučiti da i sami možemo «proizvoditi» dobre događaje koji pridonosi osjećaju sreće i zadovoljstva. Možda svojim primjerom, optimističnijim razmišljanjem više možemo dati svojim i svojoj djeci. Isprobajte ovaj recept što sam i ja dobila od svoje prijateljice:

Uzmi 12 mjeseci, dobro ih očisti od bola, straha i ljutnje. Zatim podijeli mjeseci na 30 ili 31 dan. Svaki dan napravi od jednog dijela posla, od tri dijela dobrote i od jednog prstohvata veselja! Uza sve to dodaj tri velike žlice optimizma, prstohvat ironije i malu porciju snošljivosti.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Potkraj tjedna u Budimpešti je održana posljednja ovogodišnja skupština HDS-a i jedna od zadnjih sjednica Skupštine u ovom sazivu. Predviđa se još jedna sjednica početkom nove kalendarske godine. Dr. Mijo Karagić jedan je od dobitnika ovogodišnjega visokog državnog odličja za manjine koje mu je uručeno 19. prosinca u mađarskom Parlamentu. Dva velika odličja u nepuna dva mjeseca za dr. Karagića, na zalasku njegove političke karijere u ulozi predsjednika Hrvatske državne samouprave, naime, on već duže vrijeme kazuje kako se još jednom neće kandidirati na istu funkciju. Priznanje je to i politici (i s hrvatske i s mađarske strane) koju je Hrvatska državna samouprava na čelu s dr. Mijom Karagićem vodila od 1994. godine naovamo.

Bunjevački Hrvati proslavili su Materice, čekaju ih Oci, običaji koji, sačuvani od davnina, čuvaju hrvatsko nacionalno biće. I Gradišćanci se imaju čemu radovati, prelijepomu božićnom poklonu CD-ploči Blažen Božić, koju Veseli Gradišćanci predstavljaju ovoga mjeseca svojim koncertima u gradišćanskohrvatskim selima. U Pečuhu su se okupili Hrvati iz bliže i dalje okolice toga grada na prekrasnome Božićnom koncertu koji su im poklonili Hrvatski klub i Hrvatska udruga Augusta Šenoe u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika. Zalski i podravski Hrvati također su se veselili u svojim domovima i crkvama, a okupili su se i Hrvati grada Budimpešte.

«Koliko žari, toliko jaji,/ Koliko iskrica, toliko pilića,/ Koliko pepela, toliko metera!» Danas je sve manje nas koji ćemo čestitati Božić ovim riječima; običaji predaka ostali su lijepa uspomena. Čekamo poklone umotane u šarene papire ispod božićnog drvca, a orasi, suhe šljive, jabuke ostali su tek priča ili dio koreografije.

Pročitala sam kako je dobro znati da je pravi dar onaj koji darujemo, a koji i nije prijeko potreban osobi kojoj ga darujemo, ali kojega se ta osoba, kada ga dobije, ne bi više odrekla ni za što na svijetu.

Teško je pronaći takav dar jer je sve manje iskrenosti, prihvaćenih normi, nenapisanih, ali važećih pravila na koja se možemo osloniti.

Znamo li se radovati «darovima»? Vrijeme je ovo u kojem se češće nego inače zamislimo nad tim pitanjima.

Nekada se darivalo prirodu, darivala se voda kao simbol života.

Najljepši dar je život. Život se rađa i kroz simboliku rođenja maloga Božića s kojim se rađa i nova godina, i novi dan, i izgubljena nada. S ovim riječima ja vam, poštovani čitatelji, u ime uredništva tjednika Hrvata u Mađarskoj i u svoje osobno ime želim sretan Božić i blagoslovljenu novu, 2007., godinu.

Branka Pavić Blažetin

**Svim čitateljima HRVATSKOGA GLASNIKA ŽELIMO
SRETAN BOŽIĆ I BLAGOSLOVLJENU 2007. GODINU**

UREDNIŠTVO HRVATSKOGA GLASNIKA

Aktualno

Odjel za europske integracije grada Šikloša

Grad Šikloš ima u svome gradskom poglavarstvu Odjel za europske integracije kojem je na čelu dr. Ildiko Zorić koja između ostalog kaže:

Mi pišemo natječajne i tražimo natječajne mogućnosti kojima bismo dobili potporu od vlade ili Europske unije za svoje projekte, i kada se dobije zeleno svjetlo za takav projekt koji smo mi sastavili, onda krenemo u njegovu izvršenje i obavljamo pri tome svu potrebnu tehničku dokumentaciju. Može to biti gradnja određenih objekata ili ostvarivanje programa kulturnog sadržaja, kao primjerice ovaj koji ostvarujemo u okviru projekta „S obje strane Drave“ i sredstava dobivenih iz programa Interreg III/A. Odjel ima više zaposlenika, među kojima su inženjeri, ekonomisti i pravnici, a ja sam pravnica i pravica prava Europske unije. Nakon mjesnih izbora i dolaska na čelo grada Janoša Marenića, 2002. g., utemeljen je ovaj posebni odjel jer se uvidjela njegova neophodnost ako se želi doći do sredstava iz državnih (vladinih) natječajnih fondova i fondova Europske unije.

Koji su to projekti koje ste vi u posljednje četiri godine ostvarili?

Nedavno smo imali konferenciju i ja sam izradila dokument o mogućnostima koje nam pruža Europska unija, te predstavila najvažnije i najveće godišnje projekte, ono što smo uspjeli postići u posljednje četiri godine. U prvoj godini (2002.) obnovili smo i dogradili šklošku gimnaziju u kojoj smo izgradili i veliku sportsku dvoranu s bazenom. Godine 2003. izgradili smo 30 stanova koji su u vlasništvu grada i koje grad izdaje po povoljnim uvjetima, mladima i onima koji ne mogu platiti najam stana, po tržišnim cijenama. To je bio naš veliki uspjeh. U siječnju smo predali natječaj za obnovu središta Šikloša (mi smo to već izgradili), izgradili smo šetalište, novu tržnicu, 6-7 tisuća sasvim novih kvadrata s dva nova vodoskoka. Pokazalo se koliko je ovaj prostor bio potreban gradu. Napravili smo novi prostor za provedbu

slobodnog vremena. Tu je i novi projekt u koji smo uključeni i koji smo ostvarili ugovorom sa 43 gradske uprave (i za koji smo dobili tražena sredstva, ali čija izgradnja još nije počela), koji je usredotočen i čiji je glavni cilj razvijanje ekoturizma oko rijeke Drave. Mi ćemo u Šiklošu napraviti na tri mjesta odmarališta: u Šiklošu za konjski turizam, kod škloškog arboretuma i u Judu za hodočasni turizam.

Koje su mogućnosti prekograničnih projekata i natjecanja s hrvatskim partnerima? O kojim se sredstvima radi i ima li u tome fantazije?

Najviše nedostaju dobre zamisli. Vidi se to i kod Interreg-projekata. I naš zajednički prekogranični Interreg-projekt „S obje strane Drave“ kulturni je projekt, ali ima još mnogo više neiskorištenih mogućnosti koje se mogu ostvariti. Barča veoma dobro radi na tom polju, jer ona je na granici, mi ipak nismo na samoj granici. S Donjim Miholjcem, Sopjem, Slatinom, Sigetom, Šeljnom i Barčom sudjelujemo u spomenutom Interreg-projektu. Ovaj projekt nama je bio poticaj za izradu projekta o razvoju vinskoga turizma, gdje nam je partner općina Kneževi Vinogradi. I taj smo projekt ovih dana dobili. Za spomenuti projekt svaki grad sudionik projekta sastavio je svoj dio programa kulturne suradnje, dobili smo znatna sredstava, ali na žalost iako je to zrealni projekt, hrvatski partneri, budući da su njihovi natječajni išli preko Ljubljane, nisu dobili potporu. Trenutno razmišljamo o projektu izrade biciklističkih staza koje bi povezivale obje obale Drave.

bpb

Pogranični program: INTERREG IIIA

U slučaju programa INTERREG IIIA regije sudionici su pogranične županije dviju (u nekim slučajevima triju) država (razina NUTS III). Sveobuhvatni cilj programa je razvoj prekogranične suradnje na socijalnoj i gospodarstvenoj razini, unutar toga: suradnja sektora malih i srednjih poduzeća, suradnja na promicanju lokalnog gospodarstva, poticanje razvoja gradova i provincije, humanih resursa (K+F, kultura, zdravstvo, obrazovanje), zaštita okoliša, obnovljivi izvori energije, suradnja na području prometa, informatike, vodoprivrede, pravna i administrativna suradnja, itd. (investicije, i u skromnijoj mjeri studije itd. Susjedski trilateralni program INTERREG Slovenija – Mađarska – Hrvatska oglašen u prosincu 2004. također spada u skupinu programa INTERREG IIIA. Radi se o „Susjedskom programu“, budući da Hrvatska u vrijeme raspisivanja programa nije bila članica Europske unije. Strategijski cilj programa je promicanje gospodarstveno-društvenih uvjeta u interesu stvaranja integrirane gospodarstvene regije; kao i – na razini svih strukturalnih područja – jačanje prekogranične suradnje među ljudima, organizacijama i ustanovama.

Okvirni ugovor o zaštiti manjina i njegova provedba

U Budimpešti je 30. studenog u palači Dunav održan seminar koji, kako nas je obavijestio jedan od hrvatskih sudionika seminara Mišo Šarošac, za temu je imao Okvirni ugovor o zaštiti manjina i njegovu provedbu. Mađarska od 1998. godine provodi ovaj europski dokument. Ugovor i provedbu njegovih točaka Savjetodavni odbor Vijeća Europe već je u dva navrata provjeravao na terenu u Mađarskoj. Cilj je seminara razmatranje i analiza monitoringa koji se proveo. Savjetodavni odbor 2004. godine, nakon boravka u Budimpešti i Pečuhu, pisani dokument predao je nadležnim organima Vlade Republike Mađarske. Seminar je imao za cilj ukazati na provedbu određenih točaka, ali i ukazati na one točke iz ugovora koje nisu provedene. Sudjelovali su mu predstavnici nadležnih vladinih organa, državnih manjinskih samouprava, manjinskih civilnih udruga i međunarodnih udruga, a raspravljalo se po ovim točkama: pravni propisi u svezi s djelovanjem manjinskih samouprava i ostali oblici javnoga života manjina, naponi na suzbijanju diskriminacije u društvenom i gospodarskom životu i položaj Roma te manjinska prava u javnom obrazovanju, kulturi i javnoj komunikaciji.

Na seminaru su sudjelovali: Elena Juardou u ime Vijeća Europe i Savjetodavnog odbora okvirnoga sporazuma za zaštitu manjina, Zdzisław W. Galicki, član Savjetodavnog odbora Okvirnog ugovora za zaštitu manjina, Andras Paulik, povjereni predsjednik Ureda za nacionalne i etničke manjine, Klara Farkas, ravnateljica Centra za dokumentaciju Vijeća Europe u Budimpešti, Antal Heizer bivši predsjednik Ureda za nacionalne i etničke manjine, Jenő Kaltenbach, ombudsman, Andor Úrmös, voditelj Odjela u Ministarstvu rada i socijalne skrbi, Orbán Kolompár, predsjednik Romske državne samouprave, Ana Simon, voditeljica Odjela u Ministarstvu obrazovanja i kulture, István Fretyán, voditelj Odjela u Uredu za nacionalne i etničke manjine, Jan Fuzik, predsjednik Slovačke državne samouprave, Solymosi Lászlóné, voditeljica Odjela u Uredu za nacionalne i etničke manjine.

B. P. B.

BUDIMPEŠTA – Vlada Republike Mađarske 30. studenoga ove godine donijela je odluku da će državne samouprave 13 registriranih manjina dobiti u svoje vlasništvo nekretnine kojima su se do sada koristile. Prema toj odluci – sukladno zakonskim propisima – 13 državnih manjinskih samouprava dobit će vlasničko pravo na nekretnine koje im Vlada od 1995. g. besplatno iznajmljuje. Vrijednost nekretnina je milijarda forinti. Vlasničko pravo državnih manjinskih samouprava na nekretnine prepisat će do 30. prosinca 2006. g. pod uvjetom da te zgrade samouprave ne smiju prodati. Vladin je cilj s ovom odlukom bio da i na taj način pomaže manjine u Mađarskoj u očuvanju manjinskog jezika, tradicija i kulture.

InnoMur@ i u Donjoj Dubravi

U okvirima Programa za susjedstvo Slovenija – Mađarska – Hrvatska, mlinaračka mjesna i manjinska samouprava, Općina Donja Dubrava i Udruga za zaštitu interesa pokrenuli su projekt za izobrazbu budućih projekt-menadžera, koji potpomaže Europska unija s 28 milijuna forinti. Potkraj studenoga predstavljen je projekt predsjednicima hrvatskih manjinskih samouprava i načelnicima hrvatskih naselja, a 5. prosinca u Donjoj Dubravi isti taj projekt prikazan je hrvatskim partnerima. Na predstavljanju projekta bili su nazočni predstavnici Preloga, Svete Marije, Kotoribe, Donjeg Vidovca, Goričana, Donje Dubrave i Međimurske županije. Oni su već za predstavljanje povelj sa sobom osobe koje će delegirati na tečaj. Većinom su to mladi ljudi koji govore engleski ili njemački, te su već upoznati s mogućnostima europske integracije. Projekt-menadžer László Odor priopćio je ciljeve izobrazbe, naime, osim podučavanja budućih projekt-menadžera radi se i o izgradnji informacijskih punktova na području donjeg Međimurja, južne Zale uključujući područje Letinje, Kaniže do Zalakarosa. Osobe koje će dobiti diplomu projekt-menadžera bit će na svom okružju i poveznice. Zamišlja se i postavljanje što više internetskih pultova na raznim mjestima, gdje će se moći informirati o mjestima koja su uključena u projekt. Projekt će krenuti konferencijom održanom u Zalakarosu, zatim će krenuti tečaj u mlinaračkoj osnovnoj školi. Budući projekt-menadžeri trebat će izraditi projekte s određenim temama, naime, oni će raditi u specijalnim timovima koji će se baviti problematikom određenoga mjesta odnosno područja.

Adventski koncert u Kemlji

Advenat – očekivanje. Čekamo Božić, pripravljamo se u duši ... Kad se šecemo kroz selo, vidimo lipo nakinčene i rasvjetljene hiže. U Hrvatskom klubu si jačimo adventske, božićne jačke. Položili smo na stol adventski vijenac i našgali smo jur i drugu sviću na njem. Dobro znate da naše selo stoji iz trih sel. Novákpuzsta je malo selo oko 300 stanovnikov. Pred dvimi ljeti se je im crikva zrušila. Odonda su si zgradili malu, ali jako lipu crikvu. Na Božić ćeju ju posvetiti. U Ugerskoj Kemlji (Magyarkimle) živi još nekoliko familij, kade se još stariji ljudi pominaju po nimški. Hrvatska Kemlja (Horvátkimle) je najveće naselje. No, sve programe si u ovu dob pripravljamo skupa zi dvimi seli. Pred nekoliko ljet je naša hrvatska manjinska samouprava začela organizirati adventski koncert. Zatim su Nimci rekli da bi i oni volili imati. Potom smo se dogovorili da ćemo svako ljeto u drugom naselju prirediti ta jačkarni sastanak. Ovo ljeto je to uredila Nimška manjinska samouprava u Ugerskoj Kemlji. Program su u cjelini oni sastavili. Pozvali su goste iz ugarskih sel: Darnózselya

Hrvatski zbor Mali Dunaj

i Hédervára. Druge su bile domaće grupe. Školska dica su jačila ugerske, hrvatske i nimške jačke. Jačkarni zbor Mali Dunaj je jačio jako lipe svete i svitske pjesme o ljubavi, miru, narodnjenu Jezušu. Oni su imali najveći uspjeh. Na koncu koncerta je jačio nimški jačkarni zbor po latinsku i nimški. Ugerska crikva je manja nego naša. Tako čuda ljudi je bilo onde da nisu stali svi nutra.

Oni su na placi poslušali lipe jačke. Zatim su u kulturnom domu bili pogostili sve nazočne organizatori. Jedan jako lip večer smo imali!

Marija Nović-Štipković

Božićni koncert i u Budimpešti

Budući da je u dosadašnjim godišnjim radnim planovima Hrvatske samouprave grada Budimpešte prve nedjelje došašća već postalo tradicijom organiziranje prigodnog koncerta, Božićni koncert u crkvi sv. Mihovila priređen je i ove godine, 3. prosinca.

Ispred u veoma velikom broju okupljenog hrvatskog žiteljstva glavnogradske okruge svetu misu je – uz gosta iz zagrebačkog naselja Kustošija, velečasnog Domagoja Vuletića – služio je naš hrvatski franjevački redovnik iz Ostrogona Vjenceslav Tot.

Tijekom sv. mise za početak mješovitih pjevački zbor župe sv. Nikole Tavelića iz Zagreba izveo je kompozicije Zlatnih krila nadalje Franje Dugana, III. staroslavensku misu Albe Vidakovića, Pjevajte Gospodu pjesmu ovu, psalam Mate Leščana, i Zdravu Djevicu, a za pričest Cum invocarem Vatroslava Lisinskog, pri kojem je solo pjevala Marta Babić.

Božićni koncert zagrebačkih gostiju, pod ravnanjem Bosiljke Pavlović i uz orguljsku pratnju Terezije Babić protekao je uz učestale applauze publike. Naime, izvedene su skladbe M. Leščana, Rudolfa Matza, Vinka Žganca i Franje Dugana: Ho'te, o ljudi, sim (nar. Iz Jastrebarskog); poslušajte svi sada (nar. I Križevaca); Zvan Betlema biše vika i Dodiše sad mladenci (nar. Iz Podravine); Zdravo budi, mladi kralju (nar. Iz Međimurja); Hoj,

hoj, gde si, Jožef moj (nar. Iz Poturena) i Narodi nam se te druge kompozicije. Na koncu veoma uspješnog koncerta gostima je uime Hrvatske samouprave grada Budimpešte i nazočnih, uz kitu cvijeća, zahvalio predsjednik Stipan Vujić.

O mješovitom pjevačkom zboru župe sv. Nikole Tavelića dobro je znati da ga je – prije 40 godina – utemeljila časna sestra Mercedes Vidović, a koja je kao profesorica djelovala na Institutu za crkvenu glazbu «Albe Vidaković». Zbor isključivo njeguje klasičnu domaću i stranu duhovnu glazbu, pučke popijevke te neizbježni gregorijanski korali.

Članovi zbora su glazbeni entuzijasti svih dobnih skupina i zvanja. Redovito sudjeluju na župskim misama i često priređuju koncerte po župama u Hrvatskoj, a zapažena su im gostovanja bila u Austriji, Italiji, Njemačkoj i Mađarskoj. Njihovu umjetničkom djelovanju često se pridružuju vokalni i instrumentalni solisti i ansambli.

Prilikom prvog dolaska Sv. Oca Pape u Hrvatsku snimili su za potrebe HRT-a u dva navrata CD s duhovnim skladbama hrvatskih autora. Umjetnička voditeljica i dirigentica zbora je preko 30 godina bila prof. Terezija Babić. Lani je taj posao preuzela Bosiljka Pavlović, dipl. crkveni glazbenik, a prof. Babić ostala je surađivati sa zborom kao njegova orguljašica.

m. d.

U organizaciji Odjela za hrvatski jezik na Katedri za narodnosne i strane jezike pri Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji, u petak, 1. prosinca, održana je književna tribina pod naslovom «Slavonija i Baranja». Tema književnog susreta, koji je upriličen u svečanoj dvorani točno u podne, bila je suradnja Matice hrvatske Osijek i časopisa Jelenkor iz Pečuha na hrvatsko-mađarskim književnim antologijama.

Na tribini su sudjelovali profesori Filozofskog fakulteta u Osijeku Helena Sablić-Tomić, Goran Rem i Kristina Peternai te tajnik Matice hrvatske Osijek Josip Cveniċ, zatim Zoltán Ágoston, glavni urednik časopisa Jelenkor iz Pečuha, i predavaċ na Katedri za mađarski jezik i književnost bajske Visoke škole Zoltán Medve. Oni su okupljenima ukratko predstavili višegodišnju suradnju, uređivanje i objavljivanje književnih antologija koje su nakon Pečuha i Osijeka prvi put predstavljene u Baji. Rijeċ je o antologiji suvremenoga mađarskog pjesništva na hrvatskom jeziku *Jelencore*, antologiji hrvatske kratke priċe na mađarskom jeziku *Ēs a Dráva csak folyt (Tekla rijeka Drava)*, antologiji mađarske kratke priċe na hrvatskom jeziku *Valoviti Balaton (Hullámzó Balaton)* te antologiji hrvatske postmodernistiċke poezije na mađarskom jeziku *A melankólia krónikája (Kronika melankolije)*.

Kako je uz ostalo naglasila lektorica hrvatskoga jezika Nada Zeliċ, koja je pozdravila goste iz Osijeka i Pečuha, te okupljene, ovim i drugim susretima u Baji, sjecištu multikulturalnosti i višejeziċnosti, Odjel za hrvatski jezik nastoji unaprijediti književne, jeziċne i povijesne veze Hrvata i Mađara, dobrih susjeda, suradnika i prijatelja. Književna tribina posvećena je predstavljanju spomenutih antologija, ostvarenoj i budućoj suradnji. Kako je na početku naglasila **Helena Sablić-Tomić**, suradnja na projektu objavljivanja antologija započela je na poticaj Jelenkora u suradnji s Maticom hrvatskom Osijek. Smatrali su da je važno povezati Peċuh i Osijek, dva kulturološki bliska grada, upravo stoga što se razliċitosti nisu pokazale toliko znaċajnim koliko su se pokazale bliskosti. One se prepoznaju u antologijama te u poetskim i proznim zapisima koji su objavljeni. Uređivaċi su bili tajnik MH Osijek Josip Cveniċ i urednik izdavaċke kuće Jelenkor iz Pečuha Zoltán Ágoston.

Tajnik Matice hrvatske Osijek **Josip Cveniċ** podsjetio je na početak konkretne suradnje početkom devedesetih godina najprije s hrvatskim kolegama u Peċuhu, kada se razvila suradnja s Hrvatskim klubom Augusta Šenoa, s Hrvatskim kazalištem i s Odsjekom za hrvatski jezik peċuškoga Filozofskog fakulteta. Priredeno je više promocija, predstava i zajedniċkih simpozija. Kako je naglasio, u tim susretima došlo je i

Književna tribina u Baji

Kulturološka bliskost, priċa koja prelazi granice i rijeke

do povezivanja MH Osijek odnosno časopisa Književna revija i časopisa Jelenkor iz Pečuha. Tu je izražena želja za boljim upoznavanjem, a na temelju prvih zamisli došlo je i do prvih postignuća. Prvo antologija hrvatske poezije na mađarskom, pa mađarske poezije na hrvatskom, zatim antologija mađarske proze na hrvatskom i lani antologija hrvatske proze na mađarskome. Najavio je i novo ostvarenje koje nas oċekuje iduće godine, o ċemu je opširnije govorio Zoltán Ágoston. Jelenkor, jedan od prvih časopisa suvremene mađarske književnosti, koji su oblikovali neki od najpoznatijih suvremenih mađarskih književnika, pokrenut je 1958. godine – reċe uz ostalo Zoltán Ágoston. „Serija antologija pjesništva i proze, svaki izbor je izbor suvremenih autora za mađarsku i hrvatsku publiku. Želja nam je da sliċno objavimo antologije drame i esejistike, a posebno želimo objaviti rad o pjesništvu i prozi s ozbiljnijim analizama suvremene književne produkcije. Zapravo rijeċ je o pet, odnosno deset knjiga.”

Prema gosp. Ágostonu, spomenute antologije iznimno su važne jer nam ozbiljno govore u tokovima suvremene književnosti. Svakako su zanimljive ne samo za stručnjake već i za širu javnost koja se zanima za književnost. Imaju vrlo važno mjesto u hrvatsko-mađarskome kulturnom dijalogu.

Profesor **Goran Rem**, jedan od priredivaċa antologija, istaknuo je tri prostora komunikacija koji su naznaċeni kroz dosadašnju suradnju. Jedan prostor je postavljen između poezije Miklósa Radnótiċa i teorijskih tekstova Zoltána Virága. Prije desetak godina prva knjiga, prijevod Stjepana Blažetina, a ove godine knjiga Kontaktološke studije o odnosima na granici, prouċavajući recepciju mađarskih i hrvatskih autora. Drugi

je prostor Osjeċko sveučilište, poznanstvo sa Zoltánom Medveom, koji je s Ágostonom surađivao u Jelenkoru. „Treći prostor je ova biblioteka, a imamo ċetvrti prostor, to je projekt Qvorum, pokrenut 1984. godine, časopis za književnost, koji je bio posvećen i drugim umjetnostima. Donio je novu misao u hrvatsku kulturu, kontakt i što uċestalije komunikacije na ovome prostoru. Želja komuniciranja ostala je, iako je Q prestao. Osjetljivost za komunikacije je nešto što treba njegovati – naglasio je Goran Rem.

Kako je više puta naglašeno, kada je u pitanju prostor, nije rijeċ o zemljopisnom određenju, već senzibilitetu koji prelazi granice, rijeke Savu, Dravu i Dunav. To je regionalna priċa i povezivanje, a cilj budućih izdanja je ne isticati razlike, već prepoznati sliċnosti. Upravo ta kulturološka pa i književna pretakanja, približavanja, civilizacijske sliċnosti ċine prijevod mogućim. Kada bi te razlike bile velike, kada bi se one postavile kao nekakav nepremostiv jaz među kulturama, onda ni prijevod ne bi bio moguć, kazala je prevoditeljica s mađarskog na hrvatski Kristina Peternai. Kako reċe, sebe ne smatra umjetnicom, misli da je prevođenje posao u koji je i ona naprosto upala, uживajući sve vrijeme upravo u tome.

Zoltán Medve, koji prevodi s hrvatskoga na mađarski, kao najveću poteškoću naveo je dijalekatsku raznovrsnost u hrvatskome jeziku, što je velik izazov pretoċiti u mađarski koji nema toliko narjeċja.

Koliko su važne spomenute antologije, toliko su važne i promocije, koje nas približavaju, povezuju. Prilog tome je i bajska književna tribina, hvalevrijedna inicijativa da se suradnja s matičnom domovinom proširi na kulturnom i književnom polju.

S. Balatinac

Božićni susret crkvenih zborova

Kako nas je obavijestila predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Matija Mandić Gohér, u četvrtak, 28. prosinca u Dušniku će se ponovno prirediti Božićni susret hrvatskih crkvenih zborova. Već tradicionalni susret počinje u 15 sati misom na hrvatskom jeziku, a nakon toga crkveni pjevački zborovi iz Baje, Santova, gosti iz Topolja, malog naselja iz hrvatske Baranje, i mješoviti pjevački zbor iz Dušnoka pjevat će božićne crkvene pjesme. Neće izostati ni tradicionalno druženje domaćina i gostiju na zajedničkoj večeri.

Od ostalih sadržaja izdvajamo kako je dušnočki Mješoviti pjevački zbor u subotu, 9. prosinca, gostovao u obližnjem Fajsinu (Fajsz) na poziv tamošnjega prijateljskog društva, gdje je izveo po četiri mađarske i rackohrvatske pjesme. Ohrabreni nedavnim uspjehom hrvatske plesačnice u Dušniku, na prošloj sjednici Hrvatske manjinske samouprave odlučeno je da će se plesačnica nastaviti i ubuduće, te da će se priređivati redovito mjesečno jedanput.

Započele su i duhovne pripreme za Božić, a održana je i prva zornica na rackohrvatskome jeziku, kako će biti svakog ponedjeljka. Za blagdane rackohrvatska će biti pastirska misa ujutro u 6 sati na prvi dan Božića, a na drugi dan Božića velika misa u 10 sati.

S. B.

Duhovna obnova

U budimpeštanskoj crkvi sv. Tadeja od 8. do 10. prosinca 2006. održana je duhovna obnova koju je uz pratnju na gitari, predvodio otac Mihovil Filipović, karmelićanski redovnik iz Zagreba. Tema je bila: Isus Krist je Gospodin i trećega tisućljeća, susretnimo se s njim. U petak, 8. prosinca, održana je sveta misa (bezgrešna) i molitva pred Presvetim Oltarskim Sakramentom. U subotu predavanje s temom: Isus je došao da uzme na sebe sve naše grijeha, slabosti i bolesti. On je mir naš, te molitva, prilika za sv. ispovijed, sv. misu i bolesničko pomazanje, molitva za iskustvo u Duhu Svetome. Nedjelja je bila u znaku predavanja s temom: Novi život u Gospodinu, Božja riječ koja nas obnavlja, sakramenti, darovi Duha Svetoga i molitva za snagu i darove Duha Svetoga.

(uredništvo)

„Rad igram da sem tožen i da sem srečen“

Blaž Rodek, voditelj „Nostalgije“

Na danu umirovljenika u Mlinarcima najveće iznenađenje za starije žitelje bio je nastup sastava zabavne glazbe „Nostalgija“ pod vodstvom Blaža Rodeka. U posljednje vrijeme u balovima rijetko nastupaju orkestri zabavne glazbe u kojima svira šest svirača, naime, većina sastava sastoji se od dvije osobe i dio glazbe ide s računala. No orkestar Blaža Rodeka nije takav i upravo zbog toga ga vole stariji ljudi. Njegovi svirci znaju one prave melodije koje su se nekada svirale u balovima i u svadbama, na koje se i plesalo i pjevalo. Blaž Rodek, voditelj orkestra, u mirovini je, ali još uvijek aktivno svira trubu s dečkima, s prijateljima i unucima. Kod njega je glazba i pjesma prisutna i u radosti i u žalosti. U kratkom odmoru voditelj „Nostalgije“ porazgovarao je sa mnom na lijepom pomurskom narječju:

– Rodil sam se u Sumartonu 1935. g., ve sem sem star već 71 let, za dva meseca bom 72. Na Mince sem došel stanjuvat, ženil sem se z Mlinarčicom 1958. leta, od 59. leta sam se hapel svirate. To sem vek štel kaj sviram, vek sam rado slušal muziku. Tu smo si složili orkestra i jeno dve lete smo svirali. Ondak je mene srce vuklo vu Sumarton i od onoga, od 1962. leta, igram z Sumartončami i Serdahelčanami. Najprejde smo igrate z Serdahelčanami, bili štiri dečke, jen harmonikaš z Pustare, tak igram već 40 lete.

Kako ste naučili svirati?

– Nete mi verovala kaj vam ve rečem. 1959. decembra kupil sem si trubentu, ondak išče za jezeru forinti. Ondak smo sam dve jezere forinti služili na mesec. Ja sam vek štel svirat trubentu da sem bil išče mlad. Desetoga sem si kupil trubentu, a 26-oga sem već goste igral. Znal sam popevati pak neke popevke kaj sem zna probal sem svirate. Da sem prvog igral na goste, znal sam cirka petnajst popevki, ondak sam probal z drugimi

svirat pak mi je išlo. Mene je ništo ne načil, ja sem malo kotu poznal, fno go sem domaj vežbal.

Gdje ste nastupali?

– Išče da sem mlajši bil, vu hrvatske seli vek so bili bali. Takvoga bala ne bilo vu Fičehazu, Keresturu kaj bi ja ne igral. Da je proščenje bilo al goste, vek sem bil tam. Na jednom mestu su bili gosti vu subotu, na drugem pak nedelu, tak sem mogel svakoga bala igrate. Jako fno go goste sem igral. Tu smo se na Minarci hapili kol devet vur igrate do drugi den do šest vur, malo smo si legli do osem, pak smo išli vu Kerestur druge goste igrat pak smo igrali do ponedelek, morti do sedem.

Imate li obitelji?

– Imam veliku familiju. Jako sem im rad. Imel sem tri dekle, jena mi je fmrla (suze na očima i teško nastavljamo razgovor); imam i sedem nokeke išče i jenu dedunuku. I nokeki mi već igraju, jen mi već igra vu bandu Delta, on se vučil igrati zongoru, tak dobro igra i trubentu. Jemput da je išče bil male pak sem ja sviral vu Sumartonu smo svirali nesmo meli tubaša, ondak sem rekel kaj dovedem unuka Blaža i on je tak znal puhnuti trubu kaj ni ja nesem tak mogel. Ondak je on mel sam 12 let. Ve je već veliki. Jake se štimam žnimi.

Tko su još članovi sastava „Nostalgija“?

– Jožo Gyuric igra saksafon, bubanj Tomo Vlašić, saksafon Đura Vlašić, harmoniku Tono Novinić i Zoli Hason, ja i moj unuk Blaž trubu. Dečke rad imam kak svoju decu. Ja sam ih išče prosil z škole, kaj smo išli igrate na goste, ondak išče i v subotu bila škola. Oni su mi kak deca, kak pajdaši.

Koje pjesme volite svirati al popevate?

– Rečem kaj su mi hrvatske najlepše. Popevate nesem fno go, kaj sem vek igral, al i igrate mi je najlepše hrvatske. Ja rad igram da sem tožen i da sem srečen, da igram vek mi je bole srcu.

Želim vam dobro zdravlje i da još imate mnogo uspjeha u sviranju.

Intervju

Predstavljamo nove načelnike gradišćanskih sel Vince Hergović, poglavar Plajgora

Rodjeni Plajgorac će dojučerše ljetu navršiti 50. ljetu svojega žitka. Jur ljeta dugo djela kod električne firme E-on u Sambotelu kao inženjer. Otac je jedne kćerke ka trenutačno studira u Americi. Tijekom ljet u brojni funkcija je dirigirao hrvatske posle. Iz tih najvažniji su: osnivač Hrvatskoga kluba u Sambotelu ter i Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, kasnije (od 1993. do 1996.) predsjednik DGHU-a, od 1994. ljeta je gradišćanski zastupnik u Hrvatskoj državnoj samoupravi, a u ovom zadnjem ciklušu i dopredsjednik. U sambotelskoj Hrvatskoj manjinskoj samoupravi je od samoga početka predsjednik, dokle je u zadnjem periodu bio zastupnik. Pred trimi ljeti je utemeljio Hrvatsko kulturno i vjersko društvo u Sambotelu. Prvoga oktobra je izabran za plajgorskoga načelnika, najmanjega gradišćanskoga naselja.

Razgovor vodila: Timea Horvat

Koje su najfriškije, najneophodnije zadaće novoga seoskoga prvaka?

Polag toga da je ovo moje rodno selo, nij bila tajna da su me ljudi zamolili i većputi da se zamem za ovu funkciju aš polako, skoro se bilo zgubilo ovo selo. Na peldu, ovo ljetu se se dva mladi odselili. Naša Hrvatica je dobila iz Hrvatskoga Židana muža, prošli su u Kiseg. I Hrvat iz sela je dobio Židanku za ženu, i odselio se je va Židan. Kupio si je stan za 12 milijun forintov. Na Plajgori bi bio spotao najljipši stan za 12 milijuna, malo bi morali dodati cuj. „Nešto se mora učinjiti“ su rekli ljudi, „ovo ne more ovako dalje pojt!“ Onda i to moram reći da je selo bilo zatvoreno 65 ljet dugo, a još i dandanas se ni otrpl put do Kisega. Neki to velu da gor nij, a neki to velu da ima plana. Po izbori je vandošlo da je dozvole da se ov put more uzidati. Jur od dvi ljeti bi se bio mogao uzidati. Ja ću biti na tom da se to napravi, da se ta stara tradicija s trgovačkim putem čez Plajgor obnovi. Ako se pak to ne more, barem za aute i bicikle se put da uzidjati, i onda ja mislim da će se meru pokrenuti i polipšati selo. Morat ćemo uz to modificirati i zemljoplan Plajgora. Imamo i jednu veliku borbu da veljek velim, jer neki su dali dozvolu k tomu da se autocesta pelja prik sela. Pak bi onda ja pitao: Jedno selo, ko ima dužinu sve skupa 4 km, mora trpiti 3 kilometar dugu autocestu? Mislim da to po europski prava ne more pojt. A ovo bi bilo najvažnije, zač sam se zeo za ovu dužnost. Dosad smo došli do toga da sam bio s predsjednikom cestarine i kad sam mu pokazao da naš kamenjak se ne more zrušiti jer pod njim je ta vodotok koji napaja vas Plajgor, onda je rekao da sve razumi. Tako se ufam da ćemo autocestu porinuti barem još petsto metarov, a onda će i onako pojt jur u Austriji. Mogao bi reći nešto i za kulturu, za naše Hrvatstvo. Imamo kulturni dom, još ta starinji kot sam ja bio mladi dičak, još je to sve bilo. Na peldu, velika dvorana prazna da nij nijednoga stola za pinpong. Ne znam zač nij? Da videorekorder ne funkcionira, televizija ne funkcionira. Ne znam zač ne? Nije tajna bila da sam pomagao u naticanju da dobijedu jedan kompjutorski centar, a da su tamo danas dva kompjutori, tretji ni ne znamo kade je? A da od tih kompjuterov nijedan ne funkcionira, to je

katastrofa. A mladi bi željili! Ako je nek dvanaest-petnaest mladih, i njim se moradu osigurati sve mogućnosti.

Za prvi korak toliko? Otkud zato sve pinez kad znamo da sela su u dost teškoj situaciji ako gledamo financijsku stranu, a posebno takova mala naselja ka nek oko 90 stanovnikov imaju?!

Znam da od 90 biračev se ne more čekati da se to sve uzidja, načinji. Medjutim, dosad sve se je omogućilo u seli. Kad smo plin peljali, tamo ni imalo selo, u županiji nije nigdor na plane dobio potporu, mi smo ju dobili. Ja i osobno sam puno gazio za to da plin dojde u selo, jer onda imaš vodu, kanale i plin, imaš sve. Moreš živiti kao u gradu, nije to tajno. Sad je nažalost rok istekao da dobijemo na naticanju i za cestu o koj sam malo prlje govorio. Ne znam zač bivša načelnica nije dala to nutra. A za ostalo da u selu nisu ceste asfaltirane, ali da nisu staze napravne, ja mislim da zato svenek je bilo pinez. U jednom malom selu je laglje paziti na to da se pinezi ne potrošu čemerno, i ja ću za to biti.

Nuagi bi znali reći da je Plajgor gor u lakoj situaciji kad nima nijednu instituciju, mislim ovde na školu, čuvarnicu ...

Nij u lakoj situaciji, jer osnovnu školu dica pohađaju u Hrvatskom Židanu. Ja sam za to da to bude i nadalje tako, da si hrvatski jezik tamo budu gajili. Imamo knjižnicu, tamo jednoga zaposlenika imamo, a ovdje je i seoska služba ča ima dost zadać. U našem selu imamo čuda starcev, zato je jako potribno da ta seoska služba bude dobro funkcionirala. Na peldu, i na to moramo svako ljetu naticanje napisati jer iz čega bi mogli i to platiti? Iz budžeta nimaš toliko. Plajgor je bio svenek mali Židan, imamo dobre veze sa židanskim načelnikom Štefanom Krizmanićem. Naše selo je uvijek imalo i u starom vijeku notera u Židanu, farnik je bio uvijek židanski farnik kot i danas, Štefan Dumović. Ki kani mir imati, ta dojde na Plajgor živiti!

Što je tebe osobno motiviralo da se ganeš za ovu funkciju?

Sad nedavno, kad su me zamolili i su mi razložili ove probleme za ke zapravo nisam kanio vjerovati da ovde živim, skoro svaki dan sam na Plajgoru, majka mi tamo živi, stan sam obnovio, ne kanim vjerovat da je to moguće da

Vince Hergović

u ovakovom malom selu more se ovoliko krivo djelati, potrošiti pineze ne na to nač su dobiveni ti forinti. I zavo sam se naticao i se ufam da ćemo moći načinjiti sve va uredbu.

Tebe smo bolje poznavali s hrvatske linije, koliko znamo, manjinski izbori nisu donesli on rezultat, on sjaj za Tebe što si imao prlje. Što će biti s Hrvatstvom?

Ja ću ostati i dalje ta Hrvat kot sam bio i dosad. Jedni su me pitali, začto se nizam ganuo kot hrvatski zastupnik u Plajgoru, odvod skoro gvišno da bi bio mogao dospiti u HDS. Mislio sam da ne morem uhajati u Državnu samoupravu u Budimpeštu ako sam načelnik doma. To je puno zaposlenosti, a i kod firme imam dost. To je bila moja odluka da tako bude. I na Plajgori smo utemeljili hrvatsku manjinsku samoupravu i ja sam nagovorio te ljude ki su sada u samoupravi. Imamo dobru Hrvaticu za predsjednicu. Ufam se da će dobro funkcionirati ovo tijelo. Sve ću učiniti kao načelnik da to bude pozitivno djelalo. Imamo jednu hrvatsku hižu od Lajoša Brigovića, to će dostati manjinska samouprava. Neki mladi bi se doselili najzad u selo, željdu mladi tamburati da barem budemo imali jednu tamburašku grupu. I hrvatske dane ćemo držati nadalje i izlete moramo organizirati jer Plajgorci još nisu bili na morku.

A je li sad zadovoljan Vince Hergović?

Mogao bi reć, poslije izborov sam bio zadovoljan jer jedan jahač nek jednoga konja more zasjesti. Dost je jur bilo, a morebit i čuda obavezov za me, ali s izbori sam jako zadovoljan. Kako sam tolič rekao, ne bi bio vjerovao da je ovoliko zadać, ali, evo, nek neka zdravlja bude, i onda ću uspjeti, ufam se.

Stav Kine o mađarskoj revoluciji (2)

Ču En-laj „je na ovo nervozno reagirao, govoreći dugo o pravilnosti obrazloženja i neophodnosti postojanja Varšavskog pakta, bez kojeg bi se imperijalisti lako obračunali pojedinačno sa svakom soc. zemljom u istočnoj Europi, o pravilnosti njihovog učešća u ratu u Koreji, o tome da se ne treba plašiti što će ih zbog toga nazivati agresorima i slično. Na kraju je podvukao da sada hitno treba ispoljiti jedinstvo socijalističkog lagera i podržati u UN novu Vladu i pomoć koju joj pružaju sovjetske trupe. Poslije svega toga bio sam primoran reći da je Jugoslavija bila uvijek na pravom putu i da se ni sada ne treba plašiti za stav koji će zauzeti u UN i uopće.

On se ispričavao da nije tako mislio, da sam ga ja možda krivo razumio, da je on samo želio izmijeniti mišljenje i ništa više – i na tome se završio razgovor. Prije mene zvao je na razgovor poljskog Ambasadora.”

Ču En-laj zauzima stav o jedinstvu socijalističkog lagera i o podršci Kadarevoj marionetskoj vladi koja je putem sovjetskih tenkova došla na vlast. Glede mađarskog pitanja u Ujedinjenim narodima socijalističke zemlje zauzet će isti stav, te će imati i podršku Jugoslavije koja će taktizirati, ali u biti pružat će podršku Kadarovoj vladi. Dobrivoj Vidić, zamjenik ministra vanjskih poslova, koji će se u rješavanju Nadevog slučaja naći u Budimpešti te voditi pregovore u zgradi Jugoslavenske ambasade s Nađom i članovima njegove Vlade (Izvršni odbor) koji su dobili „azil“ od jugoslavenskih vlasti, jednako tako dogovarat će se i s Kadarom i mađarskim političkim vrhom o rješavanju slučaja Nađa. Vidić na temelju ranijeg izvješća iz Pekinga svim predstavništvima FNRJ u svijetu 8. studenog šalje ovaj telegram (pov. br. 418650): „Događaje u

Poljskoj i Mađarskoj Kinezi su pažljivo, ali suzdržano pratili. (...) Izgleda da su Kinezi, pod utjecajem SSSR-a, ocijenili najnovije događaje na Bliskom istoku i u Mađarskoj kao opasnost od svjetskog sukoba i intervencije Zapada, te smatraju da je neophodno da se u prvi plan postavi pitanje jedinstva „socijalističkog lagera“ i na toj liniji pruži puna podrška vladi SSSR.” Stav kineske Partije dakako dolazi do izražaja i „u uvodniku 3. studenog Žen Min Ži Baoa koji apelira na jedinstvo socijalističkih zemalja na čelu sa SS. Podvlačeći da greške u prošlosti nikako ne smiju biti pretekst za razbijanje tog jedinstva” – stoji u izvještaju Popovića od 5. studenog (broj telegrama 269). „Mi odajemo priznanje sovjetskom narodu i njegovoj armiji koja je pomogla mađarskom narodu dva puta osigurati oslobođenje. (...)” Uvodnik organa kineske Komunističke partije Žen Min Ži Bao u cijelosti služio se već ubičajenim frazama, što se na isti način i istom frazeologijom serviralo u socijalističkim zemljama, bez toga da se iznesu objektivnosti o događajima mađarske revolucije, prešujući i višepartijski demokratski sustav, ne da se slučajno u nekima čak probudi želja za demokracijom. No, završne riječi izvješća poslanika Popovića nas upućuju da je sovjetsko vodstvo prije intervencije u Mađarskoj konzultiralo i kinesko vodstvo, ako i sve ostale zemlje lagera. „Prije nekoliko dana bio je ovdje sovjetski reaktivni avion. Judin (sovjetski veleposlanik u Pekingu – autorova opaska) je s njima išao u Moskvu i jučer se vratio. Po svemu sudeći, netko je iz sovjetskog rukovodstva bio ovdje ili je netko od Kineza išao u Moskvu.”

(Nastavit će se)

Đuro Franković

Bunjevačka badnja večer na središnjemu gradskom trgu

Na poticaj Prosvjetnoga središta Józsefa Attile, i to na poziv Miroslava Šibalina, KUD „Bunjevačka zlatna grana” organizirala je bunjevačku badnju večer na Trgu Svetoga Trojstva u Baji – izvijestila nas je predsjednica društva Ildika Kubatov Filaković. Kako nam uz ostalo reče, počelo je zajedničkom molitvom, a zatim su bač’ Joso Trskić (na slici) i bač’ Ivan Vacić govorili o tome kakva je bila badnja večer u vrijeme njihova djetinjstva. Nakon njih članovi KUD-a otpjevali su tri božićne pjesme, a zatim su ugostili sve nazočne, koje su ponudili tاردicionalnim pučkim jelima, papulom, badnjakom, u med umočitim voćem, jabukama i orasima, te vinom i rakijom. Istov-

remeno se i plesalo, a okupljene je zabavljao orkestar Čabar. Stvoren je pravi obiteljski i predbožićni ugođaj.

Bača Joso Trskić kraj pripremljenoga badnjeg stola, kako je to bilo nekada

Trenutak za pjesmu

Marko Dekić

Uoči blagdana

Ljudi najčešće, ni sami ne znaju,
U nježnoj, toploj, iskrenoj riječi,
Koja i najteže rane zna da liječi,
Kolika je radost i ljubav sazdana,
Kadgod nježno zaleprša, poput pahulja
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Te milozvučne melodije nedostaju
Kad prosjački dlanovi strše trajno,
A kolone svijeta prolaze nehajno.
Neimaština nadire sa svih strana
Bez samilosnog treptaja, okorjelo,
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Uz dobru, iskrenu poruku i želju
Snošljivija je bolest pa i siromaštvo
Zaboravljenost, beskućstvo, progonstvo,
Bezdomovinstvo, bezbudućnost pa i žalost,
Što katkad iz ljudskog srca izranja
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Gradovima, selima, poštari revno kruže,
Rođama, prijateljima dijeleć dobre želje,
Da zdravlje, sreća, blagostanje i veselje
Niče poput lucindanskog jedra žita,
Čestitke noseć na ukrasnim karticama,
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Darovi su radost, svima dobrodošli.
Napose dječjoj velikoj znatiželji:
Kakve su jasle Malenog na slamici,
Pastiri, mudraci u maloj štalici,
Putokazna zvijezda krasna obasjana?
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

U svijetu svirepost, sile i nasilja,
Gladi, beznađa, tegode i siromaštvo,
Bez trunke sramote klije milijunaštvo,
Narodni novac prosiplju stranaši,
Nadmoćnost laktaša postaje stalna,
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Kad strah, grozota, bezmoć prevlađuje,
Porezi i cijene nasušnoga niču,
Novac se obezvređuje, stečaj se kliču,
Oružja nova, ratovi i pustoš prijeti,
Terorizam kosi, žanje bez presedana
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Nesnošljiva droga, alkohol i sida
Nadnaravnom snagom svoje žrtve nosi,
Moralu, poštenju korupnost prkosi,
Obitelji svojski pomodarski ruši,
Kriminal mladeži, mafijaštvo grana
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Al nada još tinja u našim srcima,
Jošte diše, cvjeta ljudstvo dobre volje,
Danak boljeg sutra, bezbrige, nevolje
Ogranut će Zemljom svekolikog svijeta,
Dobrih riječi izvor neće biti sanja
Usred prosinca, oko Božića,
Uoči najslavnijeg nam blagdana.

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

Posvećenje crkve u Udvaru

U životnom vijeku pojedinca, čovjeka i zajednica postoje bitne postaje koje ga određuju. Svakako u njih ubrajamo rođenje, krštenje, vjenčanje, smrt ali i gradnju kuća, nabavku stana.

Izgradnja crkvi u životu jedne seoske zajednice nije stvar koja se događa svakoga dana. Crkve se ne grade za deset ili pedeset godina one se grade sa željom da traju stoljećima, svjedočeci i pričajući svojim postojanjem o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

Žitelji maloga baranjskoga naselja Udvara koji su mahom Hrvati, nadomak Pečuha, već tristo godina sanjaju o gradnji crkve. Posebice je to pitanje na dnevnome redu posljednjih nekoliko godina, a ove godine ostvario im se dugogodišnji san.

13. prosinca, u svjetlu treće adventske svijeće, pečuški biskup Mihály Mayer posvetio je novosagrađenu crkvu i oltar u Udvaru. Prepuna crkva ljudi. Ni igla bačena odozgo ne bi našla svoje mjesto na zemlji, zaustavila bi se na nečijem ramenu ili kaputu. Posvećenju su bili nazočni čelnici okolnih naselja, predsjednik ZSHM dr. Mijo Karagić, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu prof. dr. Zvonimir Marić sa suprugom i djelatnicima konzulata te mnogi viđeni Hrvati iz Pečuha i okolice.

U izgradnju crkve, koja je filijala kozarmišljenskog svećenika Istváná Bokaia, utrošeno je više od 23 milijuna forinti, od čega su mještani sakupili sedam, utrošeno je preko 140 sati društvenoga rada. Crkva još nije gotova, ima se još puno toga napraviti, od unutrašnjosti crkve do njene okoline.

Vjernici, Hrvati u Udvaru, također imaju puno posla. Trebaju puno raditi kako bi među novosagrađene zidove crkvenoga zdanja unijeli hrvatsku riječ, hrvatsku molitvu. Potrebno je to i zbog djece koju su držali na rukama prilikom posvećenja, kako bi ona i za šezdeset godina znala da u Udvaru žive Hrvati, koji ne samo u rukama drže hrvatske molitvenike nego znaju i žele moliti i pjevati iz njih ispod svodova svoje crkve.

B.P.B.

(Hrvatski g., broj 51. – 52., 24. prosinca 1998.)

Sjećanje na listopadske revolucionarne dane 1956. u Budimpešti

Kada smo se u kasnim popodnevним satima vratili u dački dom, saznali smo da su ruski oficiri tragajući za već spomenutim nepoznatim strijelcem na njihove vojnike, objesno upali i pregledali prostorije dačkog doma, ali bezuspješno. Na tu vijest smo nas dvojica odlučili što brže osloboditi se pribavljenog oružja. Umotavši ga u najlonsku vrećicu sakrili smo ga u spremnik muškog zahoda. Kada smo pri napuštanju dačkog doma potražili to «tajno mjesto», revolvera već nije bilo. Netko je – bar je tako izgledalo – zamijetio naše «šuškanje» te ga je «zbrisao».

Na zahtjev naših roditelja, odnosno uza suglasnost kolegijškog čelnništva neki učenici su već ranije napustili kolegij i vratili se svojim. Ako me sjećanje na vara, u Munkácsyjevov su ostali još daci iz Đursko-šopronske, Željezne, Zalske, Baranjske i Bačko-kiškunske županije. Da bismo i mi – Bačvani i Baranji – također mogli poći svojim kućama, svojim zabrinutim roditeljima, koncem listopada se jednog popodneva ispred kolegija zaustavio ponjavom pokriveni vojnički teretnjak s kojeg je u pratnji mladoga kapetana, Đantovca Józsefa Molnára sišao i naš dragi i cijenjeni ravnatelj santovačke škole Štjepan Velin, odmilja zvani Uča. Nakon kraćeg razgovora između pridošlih i ravnatelja Bariše Fekete, pakiranja osobnih stvari te opraštanja od ostalih prijatelja, nagovarao sam svoga razrednog prijatelja Nikolu Benčića da nam se pridruži i pode s nama u goste u Đantovo. On je poziv s veoma ozbiljnim razlozima odbio i ostao sa „svojima“, poklonivši mi za spomen svoju omiljenu ljubičastu športsku majicu koju je dobio od rodbine iz Amerike koju sam još dugo-dugo nosio. I dok nam je vojno vozilo prolazilo razrovanim peštanskim ulicama, sa strane oružanih ustanika smo u više navrata bivali zaustavljivani i legitimirani. Tako smo izbjijajući na šorokšarsku cestu, koja vodi prema Baji, pri jednom zaustavljanju, iza prikrivetog vozila zamijetili neke seljačke konjske zaprege s kojih su revolucionarima dijelili namirnice: kruha, mljeka, slanine, kobasice, šunke, jaja i drugo.

Bila je već kasna u noć kada smo stigli u Dunavecse, gdje smo sa strane ruske vojne predstraže iznova bili zaustavljeni. Naime, u ovoj okolici se nalazio dio vojnoga „obruča“ koji je čekao konačnu komandu na polazak u Budimpešti, odnosno na relaciji Budimpešta – Baja, koja je vodila prema mađarsko-jugoslavenskoj granici, do Đantova, kontrolirano sve živo i mrtvo. Na veliku radost i sreću, naš Uča, dobro govoreći ruski jezik, objasnio ruskome komandantu da smo mi slavenska djeca, učenici koji iz ratne Budimpešte idemo svojim domovima gdje nas očekuju zabrinuti roditelji. Komandant se ipak nije dao nagovoriti daljnjem puštanju, već je mjesnim rukovodiocima naselja naredio da nas smijeste za noćenje. Švi smo bili prestrašeni, zabrinuti, ali Uča nas je tješio da ćemo ujutro moći krenuti dalje. Najzad su nas razmjestili u mjesnom domu kulture gdje smo, na prostrtoj slami – kao o Božiću – očekujući neizvjesni sutrašnji dan, proveli nezaboravnu i besanu noć.

Šutradan – nakon prebrojavanja i uz mrke poglede vojnika – najzad krenusmo prema Baji kamo smo sretno stigli. Ovdje je iznova došlo do razlučivanja Đantovaca i Baranjaca od onih koji su kretali prema Gari, Kačmaru i Aljmašu. I konačno, na veliku radost roditelja, stigossmo pred našu nekadašnju školu u Đantovu gdje smo se «odmarali» do nastavka 1956./57. školske godine.

Kada smo se vratili u Munkácsyjevu ulicu i na Trg ruža, mnogi naši prijatelji su nam nedostajali. Naime, više njih, naročito onih iz zapadnih županija, pošlo je s onih dvjesto tisuća koji su iz mađarske države pošli u svijet, u neizvjesnost. Tako nas je iz učiteljskog B/razreda – od 28-ero – na koncu konca maturiralo i steklo učiteljsku spremu ukupno devetero: Jelena Markovljević iz Deske, Nada Neduca iz Mađarčanada, Katica Čarić iz Batanje, Anka Balatinac iz Katolja, Jelena Hetinger iz Fičehaza, Antun Detenji iz Aljmaša, Marija Išpanović iz Kačmara, Katica Zorinac iz Tukulje te Štojan Arjan (već pokojni) i autor napisa Marko Dekić iz Đantova.

Kraj

Bogatstvo ...

Dvije bošnjačke i jedna šokačka Hrvatice

Duhovna priprava za Božić

U organizaciji župne zajednice, u vrijeme Došašća, od 11. do 13. prosinca u Santovu su održane duhovne vježbe za Božić koje su već po običaju vodili gosti-svećenici. Za hrvatsku zajednicu duhovnu je pripremu prva dva dana vodio velečasni Jure Krešo, župnik iz zbratimljenih Petrijevac, a za mađarsku sva tri dana velečasni Gabor Muka, čavoljski župnik. Uvijek poseban ugođaj, i ove godine okupio je velik broj župljana. Naravno, hrvatska je vjerska zajednica imala mogućnost za ispovjed, kao i slušati prigodnu propovjed na svom materinskom jeziku.

Božićno otpodne za nardarske penzioniste

Klub penzionista je 10. decembra, nedilju organizirao božićno otpodne za članove Kluba. Program se je začeo u crkvi s večernicom, a zatim su jačkari razveselili publiku s božićnim jačkama, pod peljanjem Magde Horvath-Nemeth. Polag božićnoga driva su bili i školarci iz Gornjega Četara s pjesmicama i melodijama na frulu. Dicu je pripravila Edita Károlyi, bivša učiteljica četarske škole, ka je ljetos stupila u mirovinu. Sve nazočne je pozdravio i novi načelnik sela, Zsolt Somogyi ter i predsjednica Hrvatske manjinske samouprave, Kristina Glavanić.

Sveti Nikola u Semelju

Mjesna samouprava sela Semelja na čelu s načelnikom Pálom Kovácsom pobrinula se kako bi sveti Nikola posjetio Semelju s torbom punom darova za staro i mlado. Tako su djeca u dobi do četrnaest godina, njih sedamdesetak, dobila prigodne poklon paketiće u vrijednosti do četiri tisuće forinti, a umirovljenici, njih stotinjak „božićnicu“ od pet tisuća forinti.

Adventski aranžmani iz Čakovca

Kaniška Hrvatska manjinska samouprava 2002. godine prvi put je organizirala susret cvječara iz Međimurja i Pomurja, upravo pred došašćem, što je bila prigoda i za izradu adventskih aranžmana. Od tada se tradicija nastavlja.

Cilj je susreta bio upoznavanje stručnjaka cvječara, razmjena iskustava, te da se i na taj način Hrvati povezuju. I ove godine, 1. prosinca, stigli su gosti cvječari iz čakovečke Gospodarske škole da prikažu najnovije valove, trendove izrade adventskih i božićnih ureša.

Pomurskim Hrvatima stigli su ravnatelj škole Vladimir Masten, dvije profesorice, pet učenica struke cvječara i jedna tekstila.

U vijećnici manjinske samouprave goste iz Čakovca pozdravila je predsjednica Marija Vargović i zahvalila im što su se odazvali pozivu. Svake godine veliko je zanimanje za njihovim aranžmanima, na njima su vidljive crte modernijeg vala i drugog ukusa.

Učenice iz Hrvatske donijele su sa sobom već izrađene aranžmane, a izrađivale su ih i na licu mjesta čak i po narudžbi. Za razliku od prijašnjih godina ovaj put su predloženi i nakiti te tekstilni proizvodi, stolnjaci, jastuci.

Karmela Radošević, profesorica cvječara, govorila je o načinu izrade božićnih aranžmana i o smjerovima razvoja 2006. g.:

Naša škola priprema učenike na dolazeće blagdan. Izrađujemo različite aranžmane od prirodnih materijala. Puno se koristimo tradicionalnim načinom aranžiranja kada se vjenčići izrađuju na slami. Danas sve podliježe smjerovima razvoja i mi smo se podlegli tomu, dakle, pravimo ukrase i na staklu, staklenim tanjurima i keramici. Ove godine, kao i prošle, ti aranžmani su minimalistički, nema u njima mnogo materijala, prevladavaju svijeće, one se nalaze u središnjem dijelu stakla, okolo pokušavamo posuti cimet,

boje zemlje, smeđe plodove da bi nadoknadili boju slame.

Pokušavamo pratiti trendove, imamo usavršavanja. Tradicionalna boja došašća je ljubičasta, a Božića crvena.

Nama je najvažnije da se sviđa ljudima. Ako osoba koja kupi je zadovoljna, onda smo i mi sretni – veli profesorica Radošević.

Inače, Gospodarska škola iz Čakovca ima mnogo posla pred Božić jer izrađuje urese za vrtiče, škole i druge ustanove i urede. Cvječari imaju dva puta tjedno praktičnu nastavu, a nakon završene srednje škole moraju polagati majstorski ispit kod obrtničke komore, tako mogu postati pravi cvječari, otvoriti čak i svoju cvječarnicu.

U Kanižu su mogle doći one učenice koje su u učenju i praksi najbolje. Priređena je za njih praktična vježba, a tko je udovoljio kriterijima, nagrađen je putovanjem u Mađarsku. Jedna od najboljih učenica je i Tamara Krištofić koja je pred gledateljima i kupcima upravo izrađivala aranžman na staklu:

Treba uzeti staklenu podlogu, odrediti boju svijeća. Ja sam bijelu, uz to sam uzela vrpču, također bijelu, sa srebrnim obrubom, zatim zeleni materijal, bor, srebrne kuglice uz boju svijeće. To je moderniji tip aranžmana, ali ja više volim prirodne materijale, volim raditi na vijencu od slame, na to stavljati razne smeđe plodove i cimet da ugodno miriše – odala je Tamara tajnu izrade lijepih ukrasa.

Broj kupaca je rastao, mnogi su molili da im se vijenac izradi s određenim bojama koje će im biti u skladu s prostorijom u koju će ga

postaviti. Gospodarska škola, osim s kaniškim Hrvatima, surađivala je i s mlinaračkom Strukovnom školom. O tim vezama s našim Hrvatima zapitala sam gosp. Mastena:

Na žalost, suradnja s mlinaračkom školom je prekinuta jer se tamo više ne podučava struka cvječara. Ako se nešto pojavljuje što je istovjetno s našim strukama, možda ćemo uspjeti suradnju obnoviti.

S kaniškom manjinskom samoupravom imamo vezu već četiri godine. Ovamo dolazimo pokazati ono što se događa kod nas. Budući da smo zajedničkih korijena, volimo se družiti, i na taj način pokazujemo naše trendove u aranžiranju. U posljednje vrijeme područje dizajna vrlo je dinamično, svake godine se događa nešto novo i drukčije u različitim državama. Upravo zbog toga su važni takvi stručni susreti.

U našoj ustanovi najzastupljenija je poljoprivreda, a unutar toga ima proizvodnja cvijeća i struka cvječarstva. Poljoprivreda je više sezonskoga karaktera, u zimskom razdoblju prebacujemo se na aranžerski dio. Drugo područje naše ustanove je tekstil, od čega smo donijeli prigodne proizvode, a imamo struke osobnih usluga: frizere, pedikere, kozmetičare. Možda ćemo idući put doći i s modelima, manekenima da se tako prikazemo.

Vežu s kaniškim školama imamo, to je Srednja škola Istvána Széchenyija, s njima smo već nastupali na nekoliko revija frizura, na sajmovima kod nas, a bili smo i na jesenskom sajmu u Kaniži. Imamo veze u Novom Mestu u Sloveniji, s poljoprivrednom

školom pokušali smo neke zajedničke projekte, snažno smo radili na tome, ali nismo uspjeli s natječajem. Možda bi se tako nešto moglo pokušati i s kaniškom srednjom školom.

Četvrti put smo ovdje, dolazimo da održimo te veze između nas kao domovine i pripadnika našeg naroda, a to je i neki poticaj našim učenicima. Nadam se da tu lijepu tradiciju moći ćemo i nastaviti.

Čestitke za Božić

Božić je mali vu hižicu došel
I stiha se na slamicu spustel.
Dečecu se maloj vu srcu skril,
Mali bu Božić tu ostal ž njim.

* * *

Srična noć je prispila,
Misečina svitlila,
Igrale se zvizdice
Pri porodu Divice.

* * *

Faljen Isus, na to Mlado leto!
Si zdravi, veseli!
Bože vam daj što god od Boga želite
I najviše kučnog blagoslova,
Piliće, pačiče, gusiće, teliće!

* * *

Fala Bogu da smo doživeli Božića.
Nek da Bog da još dogo bomo živi,
Nek da Bog celi družini,
Nek da Bog da je semi puno
Žita, vina i mira,
A svetog Duha najviše!

* * *

Faljen budi, Jezuš Kristuš!
Si zdravi, veseli,
Si čisti, bogati!
Na vo Mlado ljetu
Bože vam daj sašta
Šta od Boga želite,
Sreće i zdravlje najviše!

* * *

Čestit vam bio Badanjak,
Adam i Eva!
Mlogo godina živili
U zdravlju i miru,
I u dušnom spasenju.
Malo radili
Mlogo imali,
Bolje Boga hvalili nego dosad.
Slanina vam bila ko vrata,
Kobasica ko greda,
Divojkine sise ko koršovi,
Imali pilića ko mravi.

* * *

Koliko žari-toliko jaji,
Koliko iskrica-toliko pilića,
Koliko pepela-toliko metera!

* * *

Koliko varnica,
Toliko pilića,
Toliko ovaca,
Toliko jaganjaca,
Toliko konja,
Toliko ždribadi,
Toliko teladi,
Toliko krmača,
Toliko prasica,....

S jasticama pođimo u Betlehem

Prisjetivši se svojih dječjih božićnih dana, o božićnim jasticama ostala mi je zamagljena slika, kao da u ono vrijeme to nije bilo tako izraženo. Kada su mi se djeca rodila, već se više čulo o jasticama, čak sam im kupila male kipove o Svetoj Obitelji i postavljali smo ih pod bor. Vrlo su se veselili kada smo im potražili mjesto pod borom.

Možda od svih božićnih običaja, znakova i prikaza maloj djeci su najmilije jaslvice. Često i odrasle očara ljupkost male štalice i sićušnih figurica.

Danas gotovo nema crkve ili obiteljskog doma bez jaslvice, ali znamo li dovoljno o njima, o njihovu podrijetlu i povijesti?

Koje su bile prve jaslvice?

Mogli bismo reći: one prave, u kojima se rodio Isus, iz kojih je Svjetlost obasjala cijeli svijet! To se nalazi u jednoj špilji nedaleko od Betlehema. Neki povjesničari misle da je to bila stražnja prostorija neke židovske kuće,

ukopana u kamen, namijenjena za držanje stoke. O tome potvrđuju evanđelist Luka i crkveni pisac Origen iz 2. stoljeća. Rimski car Hadrijan želio je uništiti kršćanstvo pa je na tome mjestu 135. g. nad Isusovom rodnom špiljom dao sagraditi hram bogu Adonisu, želio je tako izbrisati hodočasničko mjesto. Međutim, 330. g. car Konstantin nad špiljom podigao je veliku kršćansku palaču. Crkva je nastradala u napadu Samarijanaca, ali ju je opet obnovio Justinijan. Do 1313. g. Isusova rodna špilja imala je dosta burnu povijest, tada su čuvari bazilike postali franjevci. Danas je može posjetiti bilo tko.

Žive jaslvice

Druge jaslvice najvjerojatnije su bile u bazilici sv. Marije Velike u Rimu u 5. stoljeću. U toj crkvi je izgrađena kapela sa špiljom nalik betlehenskoj. Nakon toga ne spominju se jaslvice i tada, u 10. i 11. stoljeću, u Francuskoj, Španjolskoj i Njemačkoj počinju se javljati mali igrokazi, predstave koje su prikazivale najradosniji događaj: rođenje Isusovo. Ljudi su to gledali na trgovima, ulicama. Najveći zamah jasticama bio je događaj kada je u badnjoj noći 1223. g. sveti

Franjo, siromašak iz Asiza, u utvrdi Greccio kod svoga prijatelja Ivana Velana napravio žive jaslvice. Sveti Franjo i Ivan doveli su i živog i magarca, te ljude koji su prikazivali malog Isusa, Mariju i Josipa, pastire, kraljeve, slamu, jasje i baklje da bi doživjeli čudesnuponočku.

Najstarije jaslvice u Hrvatskoj

Nakon sv. Franje mnogi slikari počinju risati slike, a kipari praviti reljefe s prizorima Isusova rođenja. U tome se istakla talijanska obitelj Della Robija. Na hrvatskim crkvama, na polukrugu iznad vrata trogirске katedrale majstor Radovan 1240. g. izradio je reljef «rođenje Kristovo», a sličan uskoro nastaje i na zvoniku splitske katedrale. Nakon 1550. g. jaslvice ulaze u svoje zlatno doba. Postaju najvažniji sadržaj božićnih dana u crkvama i obiteljskim domovima. U mnogim obiteljima se grade, čuvaju i dotjeruju. Djedovi ostavljaju svojim sinovima, a svaka nova generacija dodaje nešto novo.

Iz 17. stoljeća najstarije jaslvice pronađene su u Hrvatskoj. One se nalaze kod franjevaca na otočiću Košljunu blizu Punta na otoku Krku. Sastoje se od figura Isusa, Marije i Josipa te glave vola i magarca, izrađene su u tehnici drvene plastike od nepoznatog majstora. Prvi put u samostanskim knjigama spominju se 1651. g.

Jaslvice danas

U 18. stoljeću jaslvice gube svoj sjaj, no potkraj 20. stoljeća ponovno im se vraća. U Rimu već 30-godišnju tradiciju ima međukontinentalna izložba jaslvice, na kojoj iz raznih zemalja izrađivači jaslvice postavljaju svoje djelo.

Bernadeta Blažetin

Tradicija Badnje večeri

Što obično radimo na Badnjak? U neka davna vremena donosio se panj u kuću. Nije bilo jelke koja bi se okitila, već bi otac i sin pošli u šumu i sasjekli kakav hrast (mladi). Žene u kući bi ga svečano dočekale, premazale ga tamjanom i mirodijama pa omotala u rubac. Prema narodnom vjerovanju taj je panj trebao, poput drvene stuba, pomoći malome Kristu da side na Zemlju. Tijekom noći s Badnje večeri na Božić panj bi se bacio u vatru ognjišta i grijao kuću do jutra. Danas su stvari bitno drugačije. Naime, i mi, poput cijelog kršćanskoga svijeta, naprosto kitimo jelku. To izgleda ovako: u zadnji tren kupujemo bor, kitimo ga, umotavamo poklone, pripremamo bakalar ili šarana s rižom, ili se družimo s najmilijima i potom put pod noge, na polnoćku. A na kraju svega – otvaranje darova!

Velika Britanija

Skoknimo malo do otoka. *Santa Claus* ili Djed Božićnjak 25. prosinca donosi poklone kroz dimnjak, a za to vrijeme hladnokrvni Britanci uživaju u purici pripremljenoj na engleski način, ali i u deliciji zvanoj *Christmas pudding* te *mince pies* (torticama od prhkoga tijesta punjenima suhim voćem). Britanci tijekom božićnoga slavlja posjećuju i tzv. „pantomime“, lude izvedbe bajki ili povijesnih događaja. Ozračje je dodatno naglašeno brojnim svjetlećim ukrasima na ulicama i trgovima. U Covent Gardenu sam *Father Christmas* pali svjetiljke. Na poznatom trgu Trafalgar Square nalazi se prekrasan bor. I, dakako, imela. Stari anglikanski običaj, tek nedavno uveden i u nas. Vjenčićima imele ukrašena su vrata i domovi, a svatko tko se zatekne ispod vijenca može biti poljubljen ili nekoga poljubiti. Prava stvar!

Francuska

Nešto južnije, u Francuskoj, stvari su nešto toplije i šarmantnije. Npr., u njihovoj izvedbi jaslaca sveci koji stoje oko maloga Boga zapravo su veseli obrtnici, seljaci, ribari i pralje, svi odjeveni u odore iz 19. stoljeća. Oni donose pozdrave Svetoj Obitelji. Vrhunac je Badnjaka, tj. božićnoga slavlja, *Le Reveillon*, odnosno božićni objed. *La Bûche de Noël*, čokoladna biskvit-rolada u obliku debla, smještena ispred okićene jelke, simbolizira onaj naš panj iz davnina. Ovdje su isti taj panj u neka druga vremena spaljivali kako bi se tim svjetlom rastjeralo duhove. No, kad već stalno spominjemo okićenu jelku, treba napokon napisati i tko

ju je prvi postavio! Amerikanci? Ne! Ovoga puta odgovor nije točan! Prva jelka zasvijetlila je u pokrajini Alsace početkom 17. stoljeća. Godine 1840. vojvotkinja od Orelansa prenijela je božićno drveće u Pariz.

Italija

A sad, još južnije. Kad vam Talijani zažele sretne blagdane, reći će *Buon Natale* (doslovce: dobar rođendan). U Italiji u samome središtu svečanosti nije jelka, već jaslice. Svatko nastoji napraviti što ljepše jaslice, svakako ljepše od onih susjedovih, a po mogućnosti i najljepše u mjestu. Prema katoličkom običaju, 24 sata prije Badnje večeri valja strogo postiti. Nakon zalaska sunca pucanj iz topa na Castel S. Angelo u Rimu označava početak blagdana. U 21 sat u crkvama započinje sveta misa. Nakon mise pristupa se blagdanskom objedu u krugu obitelji. Ponegdje se pokloni izvlače iz urne sudbine, a zanimljivo je da se ponegdje u Italiji pokloni dijele i na Sveta tri kralja. Dok ih u Italiji dijeli *La Befana* (vještica koja dolazi kroz kamin), u Španjolskoj te poklone donose tri kralja, *los Reyes Magos*.

Japan

Božić se sve više slavi i u Japanu! Iako su prevladavajuće religije budizam i šintoizam, Božić je postao neka vrsta komercijaliziranog blagdana čijem se slavlju pridružuju svi. Glavni je ipak – Badnjak. Djeca dobivaju bezbroj poklona (navodno ih donosi *Santa*), kite se bor i fasada kuće.

Ako ste *single* djevojka u Japanu, već od listopada ćete bacati oko na potencijalne pratitelje, jer nema goreg nego Badnju večer provesti u samoći. Ili, ne daj Bože, u ženskom društvu! Romantika, sjaj, glamur, komad pod rukom – to je ono što se traži na taj dan. Na sreću, izraz „stari božićni kolač“ pomalo se gubi. Taj je pojam, naime, označavao curu „u godinama“. Sve gore navedeno odvija se oko 24. i 25. prosinca, i radi se o zemljama koje se ravnaju prema gregorijanskom kalendaru. Postoje, međutim, i oni koje svoje blagdane vežu uz stariji,

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifehaza

julijanski kalendar, a to su listom pravoslavni kršćani, pa se cijela ova priča kod njih odvija oko 6. i 7. siječnja.

Rusija

25. prosinca u Rusiji je dan kada prestaje razdoblje strogog posta, no radi se o normalnom radnom danu. 31. prosinac je najvažniji dan za djecu. Ulice zasjaje u tisuću svjetalaca, na trgovima se podižu veliki okićeni borovi, sastaju se prijatelji i slave. Rusi često slave na otvorenom, kite jelku i uživaju u prirodi i snijegu. U Rusa darove toga dana donosi Snjeguroška, odnosno Snježna žena, a Djeda Božićnjaka zovu – Tatica Mraz. Ne prate ga sobovi, već jedna djevojčica (pahuljica) i dječak (Nova godina). Toga dana djeca jedu crni kruh koji se nalazi u obješenim čarapama, recitiraju stihove i pjevaju božićne pjesme. Ipak, pravi se Božić po julijanskom kalendaru odvija 7. siječnja, a najavljuje ga jutarnja zvijezda. Taj blagdan Rusi slave u krugu obitelji, u miru i tišini.

Autor: Irena Zrinski, novinarka

Običaji Hrvata i Mađara uz svetu Luciju

«Lux», svjetlo, Lucija, sveta Lucija uz blagdan koje se vežu mnogobrojna predanja i koji nam nagovješćuje plodove i bujanje prirode i u dugim zimskim mjesecima. U organizaciji Kruga mađarsko-hrvatskoga prijateljstva u Budimpešti je 15. prosinca etnologinja Zsuzsanna Erdélyi govorila o običajima Hrvata i Mađara vezanim uz blagdan svete Lucije. Za glazbeni ugođaj njenog predavanja pobrinula se glazbena umjetnica Irén Lovász, dok su se nakon toga u prijateljskom druženju kušala vina Józsefa Zelnika i nevezano se razgovaralo o planovima Kruga mađarsko-hrvatskog prijateljstva.

Priča o rođenju Isusovu

U Vatikanu je mjeseca studenog u Dvorani pape Pavla VI., upriličena svjetska premijera američkog cjelovečernjeg igranog filma «Priča o rođenju Isusovom» (The Nativity Story). Redateljica je filma Catherine Hardwicke, a scenarist Mike Rich. Radnja filma prati događaje Marije i Josipa na putu u Betlehem, susret s Elizabetom, rođenje Isusovo u štatici, dolazak pastira i tri mudarca. Producent ovoga filma New Line Cinema u izradi filma surađivao je s papinskim vijećem za kulturu i društvene komunikacije i ostalim vatikanskim službama. Glavne uloge u filmu tumače Keisha Castle-Hughes lik Marije, Oscar Isaac lik Josipa i Shohreh Aghdashloo lik Elizabte.

Budapest Gypsy Symphony Orchestrar

U organizaciji udruge Pas u humanitarom djelovanju, a u sklopu akcije «Za siguran korak», Budapest Gypsy Symphony Orchestrar je održao od 6. do 9. prosinca mini hrvatsku turneju u koju su bila uključena tri hrvatska grada: Zagreb, Osijek i Split. Budapest Gypsy Symphony Orchestrar poznat i pod nazivom «100 romskih violina», zapravo se sastoji od 50 violina, po 10 viola i čela, 11 kontrabasa, 9 klarineta i šest cimbalba, a osim čardaša i obrada folklornih pjesama, na repertoaru ima klasična djela Johannesa Brahmsa, Frantza Liszta, Hectora Berlioza, Georgesa Bizeta i članova obitelji Strauss.

Proslavljene Materice i Oci u Baji

Već po običaju, u organizaciji Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske manjinske samouprave, u nedjelju, 10. prosinca, u Županijskome narodnosnom domu u Baji proslavljene su Materice i Oci, blagdan bunjevačkih majka i očeva.

Pozdravljajući okupljene, koji su osim iz Baje došli i iz Gare i Kačmara, Angela Šokac Marković osvrnula se na značaj Materica, koje se slave treće nedjelje došašća.

«To je blagdan majke, žene, koja nije odlučivala o upravljanju imanjem, nije imala ulogu u javnom životu, ali je od svih bila štovana. Uvriditi svoju mater, bila je najveća sramota prid svitom i najveći grijh. Izraz toga dubokog štovanja prema majci jesu Materice, koje se u radosti očekuju i u veselju slave. Taj dan je u pojedinim obiteljima dočekan na razne načine, a osobito je drag djeci. Ona su jedva dočekala jutro kako bi prva čestitala. Prišla bi joj, poljubila ruku i čestitala. Majka ih je darivala jabukama, orasima i sitnim novcima. Tada je i suprug čestitao svojoj ženi, a zauzvrat je bio počašćen čašicom rakije s medom. Te nedjelje i u crkvi je bilo svečanije, župnik je svim ženama čestitao Materice, a pridika je bila posvećena uzvišenosti materinstva. Kad su došli iz crkve, u kući je bilo veselo, kuvalo se ono što svi najviše vole. Posli podne su dica išla čestitati rodbini i komšijama. Posli, kad su se sinovi poženi, a kćeri udale, nije se moglo ni zamisliti da ne odu majci na Materice. Kćeri i snaje su dobile maramu, rublje i papuče, a sinovi maramicu, pošu ili šal.

Sinovi i kćeri, poljubite umorne ruke mame, majke, nane, bake, čestitajući im najveći blagdan kao znak zahvalnosti za sve dobro i plemenito što su učinili za nas, za svoje najbliže. Dobro je da u godini ima jedan dan kada treba reći iskreno hvala» –

kazala je uz ostalo Angela Šokac Marković zaželivši svima dobro zdravlje, lipe božićne blagdane i sričnu novu godinu.

Materice je pjesmom Ivana Petreša okupljenima čestitao i predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac, koji je posebno čestitao i Ocima, koji se slave četvrte nedjelje došašća, a tom prigodom čestita se ocu i didi.

Zatim su učenice Općega prosvjetnog središta sa Vancage u biloj šlingovanoj nošnji čestitale Materice s već poznatom čestitkom «Faljen Isus, gazdarice, čestitam vam materice ....». Članovi KUD-a «Bunjevačke zlatne grane» iz Baje u izvornoj bunjevačkoj nošnji otpjevale su božićnu pjesmu «S neba anđel Božji, dol se spusti».

Druženje je nastavljeno oko blagdanskoga stola s kolačima, voćem, vinom, rakijom i sokovima, ali i uz pjesmu, a za dobro raspoloženje pobrinuo se orkestar «Čabar», pa se zaigralo i bunjevačko kolo.

S. B.

Hrvatski blagdanski stol

U želji da Vam, dragi čitatelji, približimo radost i ugođaj Božića, odlučili smo ovu stranicu posvetiti domaćicama, koje tjedan dana prije Badnjaka već ozbiljno zagledaju u svoje kuharice i smišljaju čime će ugoditi svojim ukućanima u dane Božića i Nove godine. Nadamo se da će Vam se svidjeti naš izbor tradicionalnih i modernih blagdanskih slastica i da ćete u krugu obitelji uživati u mirisima i okusima hrvatskog stola.

Pečena guska s dva priloga

Sastojci za 6 do 8 osoba

1 guska (od 3 kg),
2 žlice Vegete,
1/2-1 žličice škrobnog brašna

Za namaz od maslina:

120 g crnih maslina bez koštica,
50 g fileta slanah srdela
2 žlice kapara
2 žličice limunova soka
2 žličice vinjaka
1/2 žličice senfa
4 žlice maslinova ulja

Za okruglice od grisa:

500 ml mlijeka, 125 g maslaca, 1 žličica Vegete, sol, muškati oraščić, 150 g pšenične krupice, 2 jaja, 2 žumanca,

Za crveni kupus u vinu:

1 kg crvenog kupusa, 50 ml ulja, 50 g luka, 20 g šećera, papar, kumin, 1 žlica Vegete, 100 ml bijelog vina

Priprema

Za namaz od maslina: masline, kapare (dobro isprane), filete slanah srdela, limunov sok, vinjak i senf miješajte u električnoj mješalici dok ne dobijete gustu smjesu. Zatim postupno dodajte maslinovo ulje.

Gusku očistite, operite i zarezite na nekoliko mjesta oštrim nožem. Natrljajte je Vegetom, a zatim je izvana premažite pripremljenim namazom od crnih maslina.

Batke povežite kuharskim koncem, stavite u tepsiju i podlijte s 200 ml vode. Gusku pokrijte aluminijskom folijom i pecite oko sat i pol u pećnici zagrijanoj na 190°C. Zatim maknite foliju i pecite još 30 minuta.

Pečenu gusku narežite na manje komade, a umak od pečenja procijedite, zgusnite škrobnim brašnom i kratko prokuhajte.

Za okruglice od grisa: zakuhajte mlijeko s maslacem, Vegetom i naribanim muškatnim oraščićem. Uspite gris i kuhajte uz neprestano miješanje. Maknite s vatre i ostavite da se ohladi. Stavite u zdjelu, umiješajte jaja, a zatim dva žumanca.

Prekrijte folijom i ostavite u hladnjaku oko sat vremena. Od smjese oblikujte okruglice i

kuhajte ih u blago posoljenoj kipućoj vodi 15-20 minuta.

Za prilog od kupusa: u tavi na zagrijanom ulju rastopite šećer, dodajte luk narezan na ploške i Vegetu, a zatim kupus narezan na rezance, papar i kumin. U poklopljenoj posudi lagano pirjajte kupus dok ne omekša, a potkraj dodajte vino.

Posluživanje

Na tople tanjure rasporedite umak od pečenja, zatim komade guske i okruglice od grisa s pirjanim crvenim kupusom.

Fina riblja juha

Nije poznata samo kvarnerska, nego i njezina, nešto jednostavnija, dalmatinska varijanta. U svakom slučaju, neodoljiva riblja juha poslužiti će kao savršen uvod u ručak sastavljen od mediteranskih specijaliteta.

Vrijeme pripreme 45 min.

Sastojci za 6 osoba

350 g krumpira, 700 g rajčica, 200 g crvenog luka, 1 vezica nasjeckanog peršina, 2 češnja češnjaka, 70 ml maslinova ulja, 500 g škaprine ili arbuna, 1 žlica maslinova ulja, 2 žličice Vegete, 50 g riže dugog zrna

Priprema

U hladnu vodu stavite krumpir narezan na veće kocke, dodajte oguljene rajčice, luk, pola vezice peršina, češnjak, maslinovo ulje, pa kuhajte dok krumpir ne bude gotov.

Povrće preselite u električnu sjeckalicu i dobro usitnite. U hladnu vodu stavite ribu, žlicu maslinova ulja, Vegetu i kuhajte na laganoj vatri 10-ak minuta. Kuhanu ribu izvadite na tanjur. U usitnjeno povrće dodajte 500 ml tekućine u kojoj se kuhala riba, kuhanu rižu i promiješajte.

Posluživanje

Ovu finu riblju juhu poslužite ukrašenu komadićima kuhane ribe i posutu preostalim nasjeckanim peršinom.

Savjet

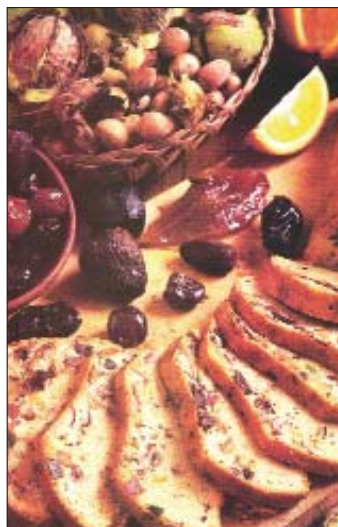
Bistra juha od lešane ribe (riblji temeljac) odlična je za pripremu ribljeg rižota.

Božićni kruh

Sastojci: 12 dag suhih šljiva, 15 dag lješnjaka, 12 dag smokava, 20 dag grožđica, 3 jaja, 12 dag šećera, 1 vanilin-šećer, rum, na vrhu noža cimeta, 12 dag brašna – oštrog, 5 dag jestivog škroba, 1 ravna čajna žličica praška za pecivo, korica limuna i naranče

Lješnjake grubo nasjeckajte, smokve narežite na kockice, suhe šljive kratko prokuhajte, ocijedite, ohladite i narežite na komadiće. Grožđice namočite u rum. Jaja pjenasto izmiješajte, dodajte šećer, vanilin-šećer pa još miješajte nekoliko minuta. Zatim dodajte cimet i brašno pomiješano s jestivim škrobom i praškom za pecivo, pripremljeno suho voće, ribanu koru limuna i naranče i polako sve izmiješajte. Duguljasti kalup (30×11) obložite pergament-papirom i napunite pripremljenom smjesom. Odmah stavite peći u pećnicu zagrijanu na 180–200 °C oko 70 minuta. Ohlađeni kruh narežite na ploške.

«Mirisi, zlato i tamjan»

Međunarodni festival jaslica i božićnih običaja «Mirisi, zlato i tamjan» je prva takva manifestacija u Hrvatskoj i šire, koja u svojih 25 dana trajanja (od sv. Lucije do sv. Tri Kralja) povijesnu jezgru Dubrovnika pretvara u kameni Betlehem koji je pozornica mnogim događanjima i eksponatima nadahnutima božićnim ozračjem.

Prvo izdanje Festivala je od 13. prosinca 2005. do 6. siječnja 2006. ugostilo 30 skupina izvođača sa preko 500 sudionika iz zemlje i svijeta čije su žive jaslice, božićni običaji i kolende, svakodnevno odzvanjale Gradom. U programu su pored zborova, folklornih društava sudjelovali i igrači i dokumentarni filmovi, božićne radionice i bajke za djecu.

Izložbeni dio festivala obuhvatio je djela kako profesionalnih-akademskih umjetnika, tako i amatera i djece, a poseban dio zauzele su zbirke povijesnih i tradicionalnih jaslica iz privatnih i muzejskih zbirki među kojima i najstarije jaslice iz 18. stoljeća. Ekspoziti, njih 200ak bilo je izloženo na više otvorenih i zatvorenih prostora gradske jezgre poput Etnografskog muzeja Rupe, Državnog arhiva u Dubrovniku, Atelier-galerije Tina te izloga na Stradunu.

Festival je rezultirao istoimenim dokumentarnim filmom koji je prikazivanjem na mnogim domaćim i stranim festivalima te božićnim manifestacijama promovirao Božić u Dubrovniku. Važna komponenta festivala bila je i humanitarna akcija u kojoj je mogao sudjelovati svatko bilo poklonom svog djela izloženog na festivalu ili kupnjom istog. I ove godine od 13. prosinca 2006. do 6. siječnja 2007. godine u povijesnoj jezgri Dubrovnika održava se 2. Međunarodni festival jaslica i božićnih običaja čiji je organizator Udruga u kulturi mARTin Dubrovnik.

„Radujte se narodi...”

Božić je blagdan srca i radosti, pjesme i udivljenja, dokaz i očitovanje ljubavi Božje prema ljudima. Božić je blagdan koji nam najbolje očituje povezanost Boga i čovjeka. Vrijeme došašća popraćeno je mnogim običajima i obljubljenim pjesmama. Zimzelen bor kojim se kite kuće i crkve, simbolizira Krista koji je stablo života i svjetlo svijeta. Betlehemske jaslice, koje u današnjem obliku potječu od sv. Franje Asiškog, nekako su od svih božićnih običaja najmilije djeci, ali i odrasle oćaraju osobito ako se radi o živim jaslicama. Povodom rođenja Isusova poćinju se javljati mali igrokazi, predstave koje

prikazuju taj najradosniji događaj u ljudskoj povijesti, kako se on zbio u betlehemskoj štalici.

U izvedbi ućenika serdahelske osnovne škole, kao već nekoliko godina, i ove će se božićne dane održati svećani program u mjesnoj crkvi. Pravo je to slavlje za mještane i za djecu naše škole. Žive jaslice popraćene lijepim božićnim pjesmama, i to na hrvatskom jeziku. Božićni blagdani privlaće brojne vjernike u crkvu. Svi mi osjećamo neki snažan poziv da se pomolimo i da i sami doživimo događaj Isusova rođenja.

J. Mihović

Božićni koncert u pećuškoj prvostolnici

I ove godine, nastavljajući započetu tradiciju, Hrvatski klub Augusta Šenoae, Hrvatska kulturna udruga Augusta Šenoae i Hrvatska matica iseljenika te Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pećuhu 14. prosinca u pećuškoj katedrali organizirali su program u trajanju od tri sata pod nazivom Božićni koncert iliti Hrvatski Božić. Dio je to niza priredaba koje se u organizaciji Pećuške biskupije i pod njezinim pokroviteljstvom od početka prosinca pa do kraja adventskog razdoblja organiziraju za sve građane Pećuha u ovome prekrasnom crkvenom zdanju. Tako uz hrvatski tu su i njemački i neki drugi narodnosni ugođaji. Hrvatski Božić ostvaren je potporom spomenutih organizatora, Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, Pećuške biskupije, Hrvatske državne samouprave, Centra za kulturu grada Pećuha, Kadija Kft. i gospođe Gyule Kovácsa.

Program Hrvatskoga Božića započeo je scenskim prikazom pod naslovom «Kako su naši stari slavili Božić?» koji je s mladim pećuškim Hrvatima osmislila i uvježbala učiteljica Hrvatske osnovne škole Miroslava Krleže, neumorna Vesna Velin. Nakon toga slijedio je Koncert na orguljama, orguljašice, pedagoginje i mlade glazbene umjetnice Ildiko Kovać koju smo nedavno imali priliku slušati i na pećuškome Božićnom koncertu u predvorju Medicinskoga fakulteta. Svetu misu na hrvatskom jeziku predvodio je mons. Josip Šantić, generalni vikar Vojnog ordinarija Republike Hrvatske, a pjevala ju je klapa Ratne mornarice Republike Hrvatske «Sveti Juraj» iz Splita koju je pećuška publika već imala priliku upoznati. Ista Klapa nakon svete mise održala je Koncert božićnih pjesama u pećuškoj katedrali. (Opširnije slikom i riječju u idućim brojevima Hrvatskoga glasnika).

bpb

Božićni program ućenika serdahelske osnovne škole u mjesnoj crkvi